

מסורת הש"ס

(א) מעליה ית. ע"ש, (ב) שמונת כן, (ג) נחמה ית קד, (ד) י"ל אלעזר, (ה) וירקא יג, (ו) נחיה לע"כ, (ז) נחיה כה, (ח) רש"ל חק מכתב, (ט) ס"א ח צבור,

תורה אור השלם

- זאת התורה אדם כי ימות באהל כל הבא אל האהל וכל אשר באהל יקרא שבעת ימים:
- ויפרש את האהל על השבן וישם את מכסה האהל עליו מלקעלה באשר צדק את משה:
- ועשית את הקרשים למשכן עצי שטים עמודים:
- ועשית מכסה לטול ערת אילים מאדמים ומכסה ערת תחשים מלקעלה:
- ועשאו את יריעת השבן ואת אהל מועד מכסו ומכסה החוש אשר עליו מלקעלה ואת קסך פתח אהל מועד:
- מכסו ד כה או בשתי או בער לפשתים ולצמר או בער או בקל מלאכת עור:
- ויקרא ית גח וכל אשר יפל עליו מים בנותם ויקרא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק כל כלי אשר יעשה מלאכה בהם במים יקרא וקרא עד הקרב וטהר: ויקרא יב לב

לעזי רש"י
 ריטור"ש. מפותלים.

מוסף רש"י
 אהל אהל ריבה. אהלים טועה אחת בפסות פרה (סוכה כא).

חוס' ישנים
 (א) הקשה מהר"ם מה צריך אהל אהל כינה ליקף מק"ו מטעם של עוים דלא מטמא צנענים מטמא חלאל

- הקשה מהר"ם מה צריך אהל אהל כינה ליקף מק"ו מטעם של עוים דלא מטמא צנענים מטמא חלאל המט שאלו חוטן כפול ששה דמטמא צנענים לא כיש ומי דהבא קיימין ארבעה דראי דלית לה ק"ו מדעני כמקור עור בהמה טמאה מהו ומי דלית לה ק"ו דכתיב אהל לדבשה להחלאל:
- נראה קצת דכל כלי עור דכתיב צמת ושכנת וזע דלתי לדבשה לחלאל ולא לעור בהמה טמאה דכ"ז מקשי אמאי חלעתי למטבטטיו דלתי צנ"ש דנגד ועור מטמא:
- דלא יא חלאל חיו יריעות שש משור ועל המשכן היט על הקרשים הו און הקרשים קריים משכן:

רבינו חננאל

ממשכן כתיב זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב ויפרש את האהל על המשכן, מה להלן של ונתלת, והן צמר ופשתים, אף הבא צמר ופשתים, כיון דילין אהל דטמא מלאכה משכן. בעי ר' אלעזר עור בהמה טמאה מהו שטמא באהל המת. ומביעאי ליה תחש שהיה בימי משה טהור היה ואין שטמא ומפרש רב יוסף תנינא, לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד. ואינו אהל כי תחיה דומה כמין תלא אילן ותלא אילן טמא הוא. ושניין דומה לו שיש לו גוויין הרבה כמותו, אבל טהור הוא. רבה אמר עור בהמה טמאה דמטמאה באהל המת אתי בק"ו מנגיעים, דחתי היה לו לומר עור, למה כתב בעור, לרבות עור בהמה טמאה ושילקה ביד כהן שנטל מהו חזון רצונה ומה רצונה וידיבן ועשאו אחד, מנין שטמא בנגעים ת"ל או בכל מלאכת עור. פי' שילקה ביד כהן, כגון שהחזיק הכהן בעור לבודקו ועורנו כידו לקח בערעת לאלתר. איכא למיפרך מה לנגעים שכן מיטמאין שתי וערב כו'. מה להצד השווה שבהן שכן טומאתן פחות מכוית הבגדים טומאתה בבגדים ודושרן בכעדרשה. אלא

ממשכן. דלא הוה ציה שום יוצא מן העץ אלא פשתן כדכתיב עשר יריעות שש משור: שזורין. רטור"ש בלע"ז דכתיב משור: וחוטן כפול ששה. כדאמרין צפ' בל לו דסדר יומא (דף עא:) דברים שנאמר צהן שש חוטן כפול ששה. ואי קשיא כיון דליף ממשכן כלים ואדם שמתח גג הצית וכל שאר אהלים דלא דמו למשכן מנגלן דמטמו בצפריה) תניא מנין לעשות שאר המאהילים כאלה אמרת מה מנורע קהל עשה צו כל המאהיל כו': אף כאלו קרשים. ואימא דעץ נמי איקרי אהל: משכן קרוי **משכן**. כגון עשר יריעות שש משור ומשכן איקרי אהל דכתיב (שמות לג) את משכן אהל מועד: הכי נמי. דמכסה עורות לאלו אהל ולענין טומאה נמי לא מקבל: הספא עור **בהמה טהורה**. כגון אילים מאדמים: **מה תחסון**. עשתי עשרה יריעות עוים לאלה על המשכן. דמשכן היינו עשר יריעות המחוברות צקדסי וזה מלמעלה מהן אהל יריעות עוים ולמעלה מהן מכסה העורות: מאי **קמיעני ליה**. הא ממשכן גמר לה ר' (אליעזר) לעיל צרים שמעתין והסם טהורה היא דהוי למלאכת **משכן: מכסה אחד היה**. חליו של אילים וחליו של תחשים ולמעלה דקרא אחרוייהו כתיב דבין אילים צין תחשים היה מכסה אחד מלמעלה לאלה יריעות העוים: מאלו אינן. חיה טמאה היא ומנומרת בגוויין: **אי הכי**. סייעתא היא: ששה. ששמה ציפוי צנענים: חזיו או צבור. וצי נגעים כתיב או צבורה וזהו מלי למכתב או עור: ושלקה ציד כסן. משהראהו ציד כסן נעשה נגע ומתחלה לא היה נגע: קלץ מנינו. מכל האמורים בפסוק ומידין יחד: שרלים מטמאין כעדרשה ומת צכוית ונגעים כבגדים והוא פחות מכוית: **אף אני אציה אהל כמות שזור טמא נו**. כדאמר לעיל מקיש עליון לתחתון דקרוי אהל: **שאינה מטמאה צנענים**. דהא למר ופשתים כתיב:

מטמא המת מוכבא דתניא **עור או בעור ריבה** **הקצץ מכולן ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר** **או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר** **או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדרשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שכן מטמאין בפרחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכוית אלא אמר רבא מברניש**

ממשכן **כתיב הכא** **זאת התורה אדם כי ימות באהל וכתיב התם** **ויפרוש את האהל על המשכן מה להלן של פשתן קרוי אהל אף כאן של פשתן קרוי אהל אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו'** **אף כאן שזורין וחוטן כפול ו' ת"ל א** **אהל אהל ריבה אי אהל אהל ריבה אפילו כל מילי נמי אם כן גזירה שוה מאי אהני ליה ואימא מה להלן קרשים אף כאן קרשים אמר קרא **ועשית קרשים למשכן** **במשכן קרוי משכן ואין קרשים קרויין משכן אלא מעתה** **ועשית מכסה לאהל הכי נמי מכסה לא איקרי אהל אלא הא דבעי רבי אלעזר עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת השתא עור בהמה****

טהורה לא מטמא עור בהמה טמאה מהו שיטמא באהל המת **ההדר אהדרה קרא דכתיב** **ונשאו את יריעות המשכן ואת אהל מועד מכסו ומכסה התחש אשר עליו מוקיש עליון לתחתון מה תחתון קרוי אהל אף עליון קרוי אהל: גופא בעי רבי אלעזר יעור בהמה טמאה מהו שיטמא טומאת אהלין מאי קמביעאי ליה אמר רב אדא בר אבהו תחש שהיה בימי משה קמביעאי ליה טמא היה או טהור היה אמר רב יוסף מאי תיבעי ליה תנינא לא הוכשרו למלאכת שמים אלא עור בהמה טהורה בלבד מתיב רבי אבא רבי יהודה אומר שני מכסאות היו אחד של עורות אילים מאדמים ואחד של עורות תחשים רבי נחמיה אומר מכסה אחד היה ודומה כמין תלא אילן והא תלא אילן טמא הוא ה"ק כמין תלא אילן הוא שיש בו גוויין הרבה ולא תלא אילן דאילו התם טמא והכא טהור * א"ר יוסף א"ה היינו דמתרגמינן ססגונא ששש בגוויין הרבה רבא אמר עור בהמה טמאה דמטמא באהל**

המת מוכבא דתניא **עור או בעור ריבה** **הקצץ מכולן ועשה אחת מהן מנין תלמוד לומר** **או בכל מלאכת עור ואיכא למיפרך מה לנגעים שכן שתי וערב טמא בהן אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור בהמה טהורה עור בהמה טמאה מנין תלמוד לומר** **או עור ואיכא למיפרך מה לשרצים שכן מטמאין בכעדרשה נגעים יוכיחו וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השווה שבהן שעור טמא בהן ועשה עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אף אני אביא אהל המת שעור טמא בו ונעשה בו עור בהמה טמאה כעור בהמה טהורה אמר ליה רבא מברניש לרב אשי איכא למיפרך מה להצד השווה שבהן שכן מטמאין בפרחות מכוית תאמר במת שאינו מטמא אלא בכוית אלא אמר רבא מברניש**

איקרי משכן ויש לומר דלדי המשכן איקרי ולא משכן: **ריבה עור בהמה טמאה**. פירש רבינו שמואל דלהכי חלעתיך לרצוי עור בהמה טמאה כדכתיב צת"כ (פי' חורש) למר אין לי אלא מין בהמה דקה ונאלכ כו' דומיא דלמר שהוא דוקא של כבשים מנין לרבות עור בהמה דקה ואין נאלכל בהמה גסה נאלכל עד שתהא מרעה עורות שרלים תלמוד לומר **יצבור צבור** **ונראה וישראלקה ביד כהן**. מפרש נמי רבינו שמואל דלחעתיך לרצוי משום דכתיב והצגד כי יהיה צו נגע צרעת וגו' והראה אל הכהן דמשמע דלס' אל הימה צו נגע קודם שהראהו לכהן טעור: **שכן שתי וערב טמא בהן**. ומה מנגלן דלאיף קרץ בעור בהמה טטורה אשה (לקמן דף מה.) **אלא גמר משרצים דתניא עור אין לי אלא עור שתי וערב בהמה טהורה**. ומה מנגלן דלאיף קרץ בעור בהמה טטורה ויש לומר כמו צנענים דהבא כתיב שק וה"א מה שק מין בהמה דקה ונאלכל כדמוכא צת"כ ולקמן דשק הוי דבר הבא מן העוים אף עור מין בהמה דקה ונאלכל אע"ג דבת"כ מרבה אף שק הבא **מחזיר שהוא דבר טמא אפי"ה הוה אמנינא דלא הוקשה עור אלא למשמעות דשק דהיינו** **של עוים ולא הוקש למאי דמרצי צקס** **לך חלעתיך רצוי**. הכי פורט: **מה לשרצים**. וליכא למיפרך שטמא מת כעדרשה מקי"ו **דלא כל שיעורים הם הלכה למשה מסיני וקשה לר"י וילנף** **מת משרצים בגזירה שוה דנגד ועור** **לכאמר לקמן צפרק צמה אשה** (גי' טז) **ואומר ר"י משום דג"ש דאלה אהל ממשכן** **סתר לה** **לך חלעתיך רצוי ועוד י"ל דג"ש לא איירי** **טומאת אהל** **המת** **עמומו מחוחר: אחאי**

במה מדליקין פרק שני שבת

ויפרוש את האהל וגו'. תימנה לר"י מנא ליה דלאי אהל היינו שש משור אימא היינו יריעות עוים דלשכחנא צהדיא דליקרי אהל כדכתיב ועשית יריעות עוים לאלה על המשכן וכן משמע פסטיה דקרא ויפרוש את האהל דהיינו יריעות עוים על המשכן **דהיינו שש משור כדכתיב** **ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משור ויש לומר דדייק משום דקרא כתיב הקמתן דמתחלה נתן אלניס (ואח"כ עמודים) ה** **ואמר כך הקרשים וכתיב אחר הקרשים ויפרוש את האהל** **משמע היינו יריעות המתחמוות שהם שש משור דהם תחלת הפרשה ותימנה דלמאי לא יליף מהא דמשכן היינו יריעות שש משור כדכתיב ואת המשכן תעשה וגו' ומשכן איקרי אהל דכתיב את מתחלה אהל מועד ושמה אהאי קרא סמיך: **אם כן ג"ש מאי אהני ליה**. והא דלמר כל פומח טפה מציא את הטומאה היינו מקי"ו מנורע דלייף צפריה וכדפיר' צקוטערס וא"ת והיכי יליף נימא דיו מנורע שלא יטמא אלא טומאת ערב דווקא צעומד או ציבש ולא עוצרי דמתניא צמסכת נגעים ומייתי לה **וצפ"ק** **דקדושין** (ד' לג:) **טמא יושב תחת האילן וטהור עובר טמא כו' וי"ל דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא** **מקי"ו דמנורע דלית לן למיףך אהל אהל ממשכן לענין למעט הבאת טומאה צשאר אהלים דלאו פשטן ולא ילפינן ממשכן אלא טומאת עמומו אפילו ממוכר דדוקא פשטן ולא שאר יואל מן העץ ולענין אהל שאינו עשוי צידי אדם לרצי יהודה צפ"צ דסוכה (דף כה. ושם) דלא מנינן למיףך מנורע דלא אשכחן ציה קרא לא למעט ולא לרבות **ט** **אהל שאינו עשוי כו'.** פירש צקוטערס דאף עץ אהל קרוי אהל וקשה לרצי"א דהא **דפנות אין קרויות אהל אלא המכס' שמלמעלה הוא קרוי אהל ומפ' דה"ק אי מה להלן קרשים' כדדי פשטן אף כאלו צטומאת אהל' קרשים כדדי פשטן ואע"ג דאלה אהל ריבה לענין דלא צעינן שזורים ולכפול ששה וכן לענין דלא צעינן למר ופשתים יחד כי הסם אלא אפילו פשתים ולא למר **מ"מ** פריך דליהוי קרשים כדדי פשתים' דסתם אהל קרוי עס הכיסוי ועס הדפנות **א**: **ואין קרשים קרויים משכן**. וקשה לר"י הא כתיב יהיה קרות על צדי המשכן מזה ומזה לכסותו ואמר לקמן צבורק (דף טז:) לכסות אמה של קרשים ואיכא למ"ד אמה של אדניס אלמא דקרשים******

שיור שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו'. ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורים וחוטן כפול **האמר במת שאינו מטמא אלא בכוית**. עיקר דילה בספרי ונגזג במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה תכונתו מיעט, אמרו כוית מן המת שמה שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת וכוית מן המת, ולא היה ביניהם הפרש והוא ככ פירושו בפרק ג' כוית מן המת פתחו בטפה והמת פתחו בד' טפחים, ובתוספתא בראש סדר טהרות חזמר בכוית (מודה) [מן] המת שכוית פתחו בטפה ומה פתחו בד' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כוית מן המת למת אלא שכוית מן המת פתחו בד' טפחים.

עין משפט גר מצוה

פב א ב ג מיי פ"ה
 מלכות טומאת מת הלכה כ':
פג ד מיי פ"ו מהלכות
 טומאת צרעת הל"ו:
פד ה מיי שם פ"ב הלכה
 כ':

הגהות הב"ח
 (א) תוס' ד"ה ויפרוש וכו' מתחלה נתן אלניס ואח"כ קרשים ואח"כ עמודים ובכתיב אחר העמודים ויפרוש את האהל: (ב) ד"ה א"כ וכו' לא למעט ולא לרבות הס"ד והסהל נמחק:

גליון הש"ס
 נב' אביר רב יוסף א"ה חיינו דרשב"בנין. עי' קדושין דף נו ע"א מוס' ד"ה ארי:

מוסף תוספות
 א. והי"ל לכתוב ויפרוש את המשכן וכתיב ויפרוש את האהל על המשכן. רמב"ן. ב. ומקרא מפורש הוא, וה"ק, ויפרוש את האהל ויפרוש על המשכן, כלומר, פירש אהיל דהוא משכן, כלומר, ויפרש רש"י, ויפרש עליון אהל אחר, יריעות הדיוט. רמב"ן. ווע' מהש"א. ג. כמו קוברי המת שהיו עוברים באכסדרה, ויש שם כלים, דמנורע עובר אינו מטמא באהל. מוס' סוכה לא. ד"ה יליף. ד. צ"ל פ"ק, ויכיה מוס' סוכה כה. ד"ה יליף, ומוס' ה"א"ש. כאן. ה. קרשים לא עשו מהן אלא דפנות ולא סכך. רש"י. ו. לרפנות. מוס' ה"א"ש. ז. לא ליטמי. רש"י. ח. עד שיהו שם. רש"י. ט. והכי נמי אית לן לרצוי פשתים אפי' בלא קרשים. מוס' ה"א"ש. י. דגבי חך, לא שיך לרבות. מוס' ה"א"ש. יא. ולא רבה אהל אלא לענין שאר אהלים. רש"י. יב. גי' מוס' ה"א"ש: עור בעור. ג. דאפי' אם נגע במת אינו מקבל טומאה מן האהל. מוס' ה"א"ש. יד. משער. מוס' ה"א"ש. טו. צמר. מוס' ה"א"ש. טז. בהמה טמאה, ובאהל מוכה. דכתיב ב"י עור בהמה טהורה דהיינו עורות אילים, לפיכך היה אומר דאף כאן עור בהמה טהורה. רש"י. יז. עור בהמה טמאה באהל. יעני"ב. יח. האמור בשניהם שהיה מופנה לגישי. יט. ונימא מה להלן טמא אף כאן טמא, דהא גיש לגמרי דיינין ומופנה משני צדדים הוא ואין מושיבים עליה. יטע"ב. כ. דמיייר בעור בהמה טהורה. יטע"ב. כא. לגיש דבגד ועור דשרצים, לא בעי למילפא בגישי. יטע"ב. כב. אלא בבגד, ואל. מוס' ה"א"ש.

רב נסים גאון
 אי מה להלן שזורין וחוטן כפול ו' אף כאן שזורין וחוטן כפול ו'. ותמצא עור אהל כפול ו' ותמצא בפרק יב' ברכין דרמא בפרק בא לו כהן גדול (דף טא) ת"י בגדים שנאמר בהן שש חוטן כפול ו' וכו', ואמרו קראי כמה הוו שירת חד לגופיה דכיתא ניהו, וחד שזורין, וחד לחוטן שיהא כפול ו'. ומהנה יודע לנו כי כל בגד שכתב בהן שש העשויים במשכן היו שזורים וחוטן כפול **האמר במת שאינו מטמא אלא בכוית**. עיקר דילה בספרי ונגזג במת יכול כל שהוא וכו', אחר שרבה תכונתו מיעט, אמרו כוית מן המת שמה שכן היא תחלת ברייתו. ובמשנה במסכת אהלות בפרק ב' אלו מטמאין באהל המת וכוית מן המת, ולא היה ביניהם הפרש והוא ככ פירושו בפרק ג' כוית מן המת פתחו בטפה והמת פתחו בד' טפחים, ובתוספתא בראש סדר טהרות חזמר בכוית (מודה) [מן] המת שכוית פתחו בטפה ומה פתחו בד' טפחים, ובתוספתא דמגילה בפרק א' אין בין כוית מן המת למת אלא שכוית מן המת פתחו בד' טפחים.